

Fylkesmannen i Oppland

MILJØVERNDELINGEN

BEVARINGSMÅL FOR FOKSTUMYRA
NATURRESERVAT, DOVRE KOMMUNE
Tillegg til forvaltningsplan utarbeidet i 2005.

<p style="text-align: center;">BEVARINGSMÅL FOR FOKSTUMYRA NATURRESERVAT, DOVRE KOMMUNE.</p> <p style="text-align: center;">Tillegg til forvaltningsplan utarbeidet i 2005. Elektronisk utg.</p> <p style="text-align: center;">FAGRAPPOR 2011</p>	<p>Rapportnr.: 9/2011</p> <p>Dato: 19.9.2011</p>
<p>Forfatter: Geir Høitomt, Kistefos Skogtjenester AS</p>	<p>Faggruppe: Naturforvaltning</p>
<p>Prosjektansvarlig: Kolbjørn Hoff</p>	<p>Område: Oppland</p>
<p>Finansiering: Fylkesmannen i Oppland</p>	<p>Antall sider: 20</p>
<p>Emneord: Fokstumyra naturreservat, bevaringsmål, forvaltningsplan</p>	<p>ISSN-nummer: 0801-8367</p> <p>ISBN-nummer: 978-82-93078-18-0</p>
<p>Sammendrag: Rapporten inneholder 8 konkrete bevaringsmål for Fokstumyra NR. Bevaringsmålene omfatter følgende tema: landskap, ornitologi, kvartærgeologi, botanikk, fisk og fremmede arter.</p>	
<p>Referanse: Høitomt, G. 2011. Bevaringsmål for Fokstumyra naturreservat - Fagrapport 2011. Elektronisk utg. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen. Rapport nr. 9/2011, 20 s.</p>	

Forfatterens forord

På oppdrag fra Fylkesmannen i Oppland v/Kolbjørn Hoff er det utarbeidet bevaringsmål for Fokstumyra naturreservat, Dovre kommune.

Denne rapporten som beskriver bevaringsmålene er skrevet av Kistefos Skogtjenester as v/Geir Høitomt.

I prosessen rundt utarbeidelse av bevaringsmålene har undertegnede samarbeidet med Thor Østbye, Laurits Fokstugu, Tanaquil Enzensberger og Kolbjørn Hoff. Det er samtidig foretatt en vurdering av bevaringsmålene opp mot et framtidig overvåkingsprogram på Fokstumyra. Dette overvåkingsprogrammet er under utarbeidelse/utforming. SNO v/Arne Johs Mortensen er sentral i dette arbeidet.

Dokka 15.8.2011

Geir Høitomt

Forord

Forvaltningsplanen for Fokstumyra naturreservat ble vedtatt i 2005, den gang uten bevaringsmål. Det er nå et krav om at det enkelte verneområde skal ha bevaringsmål. Bevaringsmålene skal definere den tilstanden som forvaltningsmyndigheten for verneområdet ønsker at en naturkvalitet i verneområdet skal ha. På den måten vil verneformålet bli tydeliggjort, og gjennom oppfølging og evaluering vil forvaltningsmyndigheten kunne dokumentere om målene blir nådd og eventuelt gjennomføre tiltak for at de skal nås. Det er ikke minst viktig å få på plass slike bevaringsmål for Fokstumyra naturreservat som har status som Ramsar-område.

Man kan si at bevaringsmål er en konkretisering av verneformålet, både som viktige tilstandsmål og som navigasjonsmerker for forvaltningsarbeidet videre. Men ettersom naturen og truslene mot den er i stadig bevegelse og utvikling, må de ikke bli en sovepute for oss i den forstand at disse bevaringsmålene er endelige og uforanderlige. Vi skal bruke dem som hjelpemidler til også årvåkent å følge med på andre arter og verneverdier i dette området som til sammen utgjør den unike Fokstumyra, og gjøre de justeringer underveis som er nødvendig for å bevare dette området og alle artene der for framtida.

Kistefos Skogtjenester as v/Geir Høitomt har skrevet denne rapporten i samråd med Fylkesmannen. Et utkast til rapport og bevaringsmål har vært sent på en høringsrunde til grunneiere og faglige nøkkelpersoner, Laurits Fokstugu, Joramo Bygdeallmenning, Statskog SF, Dovre fjellstyre, Norsk institutt for naturforskning, Statens naturoppsyn, Tanaquil Enzensberger, Thor Østbye, Dovre kommune og Direktoratet for naturforvaltning. Det kom inn tre kommentarer til utkastet. Disse er innarbeidet i den endelige rapporten.

Fylkesmannen vil spesielt takke Geir Høitomt i Kistefos Skogtjenester as for det arbeidet som er gjort. En takk også til de øvrige bidragsyterne nevnt over.

Fylkesmannen vedtar med dette den foreliggende rapporten med bevaringsmål og tiltak som et tillegg og supplement til den allerede vedtatte forvaltningsplanen for Fokstumyra naturreservat fra 2005."

Lillehammer, 19. september 2011

Vebjørn Knarrum
Avdelingsdirektør
(sign.)

Kolbjørn Hoff
Seniorrådgiver
(sign.)

INNHOLD

Innhold.....s.3

Innledning...s.4

Generell beskrivelse av Fokstummyra naturreservat.....s.5

Fokstummyra naturreservat, kort om forvaltningsutfordringer.....s.6

Bevaringsmål

- Bevaringsmål 1 (myrtyper).....s.7
- Bevaringsmål 2 (myrhauk).....s.9
- Bevaringsmål 3 (storlom).....s.10
- Bevaringsmål 4 (trane).....s.11
- Bevaringsmål 5 (kvartærgeologi).....s.12
- Bevaringsmål 6 (naturbeitemark).....s.13
- Bevaringsmål 7 (harr).....s.14
- Bevaringsmål 8 (fremmede treslag)...s.15

Oversikt over bevaringsmål/aktuelle tiltak... s.17

Litteratur.....s.18

INNLEDNING

Fokstumyra er en viktig del av norsk naturvernhistorie. Allerede i 1905 ble 52 planter fredet i fjellstueutmålingene på Dovrefjell. Selve Fokstumyra ble fredet i 1923 som det første større verneområdet i Norge. I 1969 fikk myra status som naturreservat. Verneformålet er å ta vare på et stort og meget variert våtmarksområde med vegetasjon og fugleliv som naturlig er knyttet til området. Spesielt er framhevet hensynet til trekkende og hekkende vannfugl. I verneformålet er det også framhevet områdets meget interessante kvartærgeologi.

I 2002 ble naturreservatet utvidet og fikk status som Ramsarområde. Dette innebærer at området har internasjonal verneverdi og at forvaltningen er gjenstand for overnasjonal oppmerksomhet. Statusen som Ramsarområde, sammen med de forvaltningsmessige utfordringene knyttet til Fokstumyra, gjør at det er utarbeidet en forvaltningsplan for verneområdet (Fylkesmannen i Oppland 2005).

Hjemmel for å utarbeide en forvaltningsplan for Fokstumyra naturreservat finnes i fredningsforskriften § VII. I henhold til denne bestemmelsen kan det gjennomføres skjøtselstiltak for å fremme verneformålet, og det bør utarbeides forvaltningsplan som inneholder nærmere retningslinjer for skjøtselstiltakene.

Forvaltningshåndboka (DN-håndbok 17-2001, revidert 2008) gir føringer for forvaltning av verneområder i Norge. Forvaltningen av naturreservatet skal kunne gi rom for en bruk av området som ikke går på bekostning av verneformålet på kort og lang sikt, og samtidig holder seg innenfor fredningsforskriften. Målsettingen med forvaltningsplaner blir derfor å gi konkrete retningslinjer for en bruk som holder seg innenfor disse rammene. I "Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder" (DN-notat 2007) framheves betydningen av god forvaltningsplanlegging. Dette omfatter bl.a. forvaltningsplaner med nærmere plan for aktuelle tiltak, samt systematisk oppfølging. Gjennom slik oppfølging vil en kunne dokumentere om iverksatte tiltak har ønsket effekt. Hvis ikke ønsket effekt oppnås skal tiltakene endres. Forvaltningsplaner skal derfor ha økt fokus på naturkvaliteter, bevaringsmål, tilstandsvurderinger, skjøtsel og oppfølging (målstyrt forvaltning). Konkrete bevaringsmål skal utarbeides for det enkelte verneområde. Disse bevaringsmålene skal definere den tilstand man ønsker at en naturkvalitet i verneområdet skal ha. Bevaringsmål skal uttrykkes gjennom mål for areal, nødvendige strukturer/prosesser og forekomst av bestemte arter.

Metoder for målstyrt forvaltning i verneområder i Norge er fortsatt i støpeskjeen. Det er utarbeidet en prosjektbeskrivelse som skisserer prinsipper og konkret utprøving av dette (MD, LD og DN 2008).

Dette notatet inneholder 8 konkrete bevaringsmål for Fokstumyra naturreservat. Bevaringsmålene omfatter følgende tema: landskap, ornitologi, kvartærgeologi, botanikk, fisk og fremmede arter.

GENERELL BESKRIVELSE AV FOKSTUMYRA NATURRESERVAT.

Verneform	Naturreservat
Vernetidspunkt	Vernet som naturreservat i 1923 og utvidet ved kgl. resolusjon av 3.5. 2002. Ramsarstatus fra 6. august 2002
Fylke	Oppland
Kommune	Dovre
Beliggenhet	Reservatet ligger på Dovrefjell, mellom Dombås og Hjerkinn.
Høyde over havet	Ca. 940 - 960 moh
Kart. Topografisk hovedkartserie - M711	Hjerkinn 1519 III og Dombås 1419 II
Kart. Økonomisk kartverk	Fokstugu BV 096, Nysætre BV 097, Stakstoe BU 096
Generell beskrivelse	Karakteristisk for Fokstumyra er store flate myrarealer i mosaikk med lav- og lyngheier, bjørkekoller, vierkratt samt elver og vatn.
Vernet areal	Ca. 18 150 dekar.
Verneformål	Formålet med vernet er å bevare et stort og variert våtmarkskompleks med vegetasjon, stor variasjon i myrtyper, rikt fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. Hensynet til trekkende og hekkende vannfugl er nevnt spesielt. I verneformålet er også de store kvartærgeologiske verdiene framhevet.
Berørte eiendommer (grunneiere)	Fokstua utmål/Statens private (gnr/bnr 2/1) Jernbaneverket (gnr/bnr 2/2) Fokstugu gard (gnr/bnr 2/3) Dovrefjell statsalmenning (gnr/bnr 87/1) Joramo bygdealmenning (gnr/bnr 93/1)

FOKSTUMYRA NATURRESERVAT, KORT OM FORVALTNINGSUTFORDRINGER.

Forvaltningsplanen for Fokstumyra naturreservat (Fylkesmannen i Oppland 2005) fastslår at forvaltningen av verneområdet skal sikre vernets intensjon og formål. Verneformålet er knyttet til bevaring av et variert myr- og våtmarksområde med et rikt og variert fugleliv, stor variasjon i myrtyper og myrvegetasjon, samt meget viktige kvartærgeologiske formelementer. Forvaltningsplanen fastslår også at Fokstumyra naturreservat skal være et "utstillingsvindu" for klassisk naturvern og våtmarksvern.

Utfordringene er i første rekke knyttet til menneskelig aktivitet (ferdsel), pedagogiske utfordringer (formidling), naturovervåking og endringsprosesser i naturen (gjengroing).

Fokstumyra naturreservat er lett tilgjengelig fra E6 og oppsøkes hvert år av rundt 2000 personer (Fylkesmannen i Oppland 2005). Denne ferdselen kanaliseres og reguleres gjennom tilrettelegging (stier, fugletårn), ferdselsforbud (i perioden 1. mai til 1. august) og informasjon. Menneskelig ferdsel vil til tross for ulike reguleringstiltak kunne ha negativ påvirkning på enkeltarter, spesielt fugl. I høgjellsmiljøer vil forstyrrelser under ugunstige værforhold i hekketida lett resultere i spolert hekking. Utfordringene ligger også i at konkret reirplassering for noen fuglearter kan variere fra år til år (for eksempel for myrhauk).

Fokstumyra naturreservat og omkringliggende områder er gjenstand for en økende gjengroing, spesielt av bjørk. Dette er en prosess som dels skyldes klimaendringer, dels endret bruk av utmarka. Arealbruken rundt Fokstugu har endret seg dramatisk de siste 50 årene gjennom mindre beitebruk og mindre uttak av brensel (Laurits Fokstugu pers. medd.). Tidligere beitet bl.a. store geitebesetninger i dette området. Dette bidro i vesentlig grad til et åpent landskap hvor bjørk, bartrær og vier ble kraftig beitet. Sammen med en endring i klima gir dette økt gjengroing også utover tidligere treløse myrpartier. Det er i første rekke bjørk som nå sprer seg i området, men gran og furu vandrer også inn i ly av denne bjørkeskjermen. Tilstedeværelse av bjørk har i seg selv en drenerende effekt gjennom bjørkas opptak av vann, og selve myrtypen vil på sikt forandres gjennom endret vannhusholdning.

En økt gjengroing av det åpne myrlandskapet vil i betydelig grad påvirke artsmangfoldet innenfor naturreservatet. I første rekke gjelder dette fuglearter som er knyttet til åpen myr som hekkeplass eller jaktområde. På Fokstumyra gjelder dette arter som bl.a. myrhauk, trane, vipe, enkeltbekkasin og jordugle. Flere av disse artene er karakterarter i verneområdet og dermed en viktig del av bakgrunnen for vernet (bl.a. myrhauk og jordugle). Også for vegetasjonen vil gjengroing med bjørkeskog medføre endringer. Lyselskende arter knyttet til f.eks åpen rikmyr vil gå tilbake (eksempelvis brudespore). Variasjon i myrtyper og vegetasjon er en viktig del av verneformålet for Fokstumyra naturreservat.

Gjennom framtidig forvaltning av Fokstumyra naturreservat må det tas stilling til om endringsprosesser skal skje uten menneskelig inngripen, eller om avgrensede områder skal skjøttes for å dempe virkningene av økt gjengroing. Eksisterende forvaltningsplan legger ikke til grunn skjøtsel annet enn av naturbeitemark (dvs tidligere aktivt drevet/skjøttet areal). Forvaltningsplanen åpner imidlertid for en vurdering av disse forholdene hvis verneformålet er truet. I en slik vurdering er hensynet til artsmangfoldet og den pedagogiske siden ("Utstillingsvindu Fokstumyra") to sentrale momenter. Flere av de foreslåtte bevaringsmålene i dette notatet krever aktiv skjøtsel i avgrensede områder innenfor naturreservatet.

BEVARINGSMÅL.

Bevaringsmål 1 (myrtyper).

- Bevare ca 160 dekar åpen myr (uten gjengroing) i området mellom Horrtjern og jernbanelinja. Arealene som prioriteres er grovt vist på figur 1. Myrene holdes fri for bjørkeoppslag. Enkelte spredte trær kan forekomme (maks 1/5 dekar).

Bakgrunn:

Verneformålet for Fokstummyra naturreservat er bl.a. *å bevare: Et stort og meget variert myr- og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon.*

Dovrefjell er kjent for sin rike og særegne flora. Verdien knyttet til vegetasjon gjenspeiles da også i verneformålet for Fokstummyra naturreservat. Spesielt vektlegges stor variasjon i myrtyper og stor variasjon i myr- og våtmarksvegetasjon. Bruken av fjellet (inkludert Fokstummyra) har endret seg dramatisk de siste 50 årene (mindre beitebruk og mindre uttak av brensel). Sammen med en endring i klima gir dette økt gjengroing også i deler av myrlandskapet.

En sterk gjengroing av myrkompleksene på Fokstummyra vil i betydelig grad endre området karakter. Gjengroing vil også være negativt for en rekke fuglearter som i dag oppfattes som karakterarter i verneområdet (myrhauk, jordugle, trane, vipe, grønstilk mfl.). Deler av de åpne myrene har også en velutviklet rikmyrvegetasjon med forekomst av arter som klubbestarr, bjønnbrodd, svarttopp, hårstarr, gulsildre, brudespore, fjellfrøstjerne og fjelltistel. En sterk gjengroing vil endre vegetasjonssammensetningen på rikmyrene.

Figur 1. Myrarealer som holdes åpne mellom Horrtjern og jernbanelinja (grovt angitt).

Myrarealer uten bjørkeoppslag, Fokstummyra naturreservat. Foto: Thor Østbye

Bevaringsmål 2 (myrhauk).

- Myrhauk (*Circus cyaneus*) skal regelmessig gjennomføre vellykkede hekkinger innenfor Fokstummyra naturreservat.

Bakgrunn:

Verneformålet for Fokstummyra naturreservat er bl.a. å bevare: *Et stort og meget variert myr- og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon.*

Fokstummyra er en klassisk lokalitet innen ornitologien i Norge. Forekomsten av bl.a. myrhauk på Fokstummyra har vært gjenstand for stor oppmerksomhet fra ornitologer og tilreisende, og arten må betegnes som en av verneområdets karakterarter. Myrhauk har status som Sårbar (VU) på den norske rødlista (Kålås 2010). Oppland fylke har et sentralt forvaltningsansvar for denne arten, og Fokstummyra er en av fylkets viktigste hekkeområder for myrhauk. Hekkebestanden på Fokstummyra varierer mellom 0 – 7 par, avhengig av mattilgang (smågnagere) og værforhold. Myrhauken er knyttet til det åpne myrlandskapet, som i en mosaikk med rike vierkratt skaper gunstige hekke- og matletingsområder. Arten er sårbar for forstyrrelser i hekketida, samt gjengroing av det åpne myrlandskapet som benyttes som jaktområde.

Jaktende myrhauk (hann), Fokstummyra naturreservat 25.7.2010. Foto: Thor Østbye

Bevaringsmål 3 (storlom).

- Storlom (*Gavia arctica*) skal regelmessig gjennomføre vellykkede hekkinger innenfor Fokstummyra naturreservat.

Bakgrunn:

Verneformålet for Fokstummyra naturreservat er bl.a. å bevare: *Et stort og meget variert myr- og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon.*

Fokstummyra er en klassisk lokalitet innen ornitologien i Norge. Storlom har status som Nær Truet (NT) på den norske rødlista (Kålås 2010), og Oppland fylke har et viktig forvaltningsansvar for denne arten. Hekkebestanden på Fokstummyra ligger i størrelsesorden 1 - 2 par. Storlomen er knyttet til de større vatna innenfor Fokstummyra naturreservat (Horttjern, Veltjern, Langtjern, Steintjern og Kringlöttjern). Arten er sårbar for forstyrrelser i hekketida (spesielt i etablerings- og rugefasen). Storlomen kan også være utsatt for predasjon av egg/unger fra mink.

Storlom (par), Fokstummyra naturreservat 17.7.2005. Foto: Thor Østbye

Bevaringsmål 4 (trane).

- Trane (*Grus grus*) skal regelmessig gjennomføre vellykkede hekkinger innenfor Fokstumyra naturreservat.

Bakgrunn:

Verneformålet for Fokstumyra naturreservat er bl.a. å bevare: *Et stort og meget variert myr- og våtmarksområde, med omkringliggende hei og skog, og med et meget rikt og variert fugleliv av særlig viktighet for hekkende og trekkende våtmarksfugl, samtidig som området har stor variasjon i myrtyper og myr- og våtmarksvegetasjon.*

Fokstumyra er en klassisk lokalitet innen ornitologien i Norge. Forekomsten av trane i området er gjenstand for stor oppmerksomhet fra tilreisende, og arten er en av myras karakterarter. Oppland fylke har et svært viktig forvaltningsansvar for denne arten. Hekkebestanden på Fokstumyra ligger i størrelsesorden 1 - 5 par, med 2 -3 par som en normal bestand. Trana er knyttet til de større åpne myrene innenfor Fokstumyra naturreservat, og reirplass legges gjerne på blaute utilgjengelige lokaliteter. Arten er sårbar for forstyrrelser i hekketida (spesielt i etablerings- og rugefasen). Gjengroing av åpne myrarealer vil også være negativt for arten.

Trane, Fokstumyra naturreservat 8.6.2005. Foto: Thor Østbye

Bevaringsmål 5 (kvartærgeologi).

- Bevare drumlin i sørvest (den søndre av Nordseterrandene, se figur 2) som et godt synlig formelement, og som lokalitet for økt forståelse og undervisning knyttet til kvartærgeologiske fenomener.

Bakgrunn:

Verneformålet for Fokstummyra naturreservat er bl.a. å bevare: *Et kvartærgeologisk meget viktig område med formelementer av stor betydning for forskning, undervisning og landskap.*

Området med drumliner vest for Fokstua stasjon er helt spesielt i Sør-Norge, og enkelte drumliner er spesielt velformet (som Nordseterrandene). I DN-rapport 4-1988 om kvartærgeologisk verneverdige lokaliteter i Oppland fylke (Sørbel 1988) er Fokstummyra plassert i prioritetsgruppe 1. Dette er lokaliteter som karakteriseres som "meget interessante områder eller svært velutviklede enkeltformer med stor regional betydning som ikke kan erstattes av andre alternativer". Slike områder betraktes som nasjonalt verneverdige.

Den søndre av Nordseterrandene er godt synlig fra E6 og fra Fokstugu. Ytterligere gjengroing av bjørk/gran/furu på og rundt lokaliteten hindrer en slik visualisering. Ved å holde bjørkeskogen på denne drumlinen i sjakk vil dette være et formelement som kan studeres fra avstand (uten forstyrrelser av fuglelivet). Det åpne heilandskapet er samtidig hekkeplass for lappspurv, en art som tidligere var vanlig på Fokstummyra.

Figur 2. Nordseterrandene ses her som SV-NØ liggende rygger mellom Horrtjern og jernbanelinja. Den søndre av drumlinene er avgrenset på dette kartutsnittet.

Bevaringsmål 6 (naturbeitemark).

- Bevare ca. 20 dekar naturbeitemark/slåttemark uten gjengroing i området ved Fokstugu stasjon (2 arealer). Arealene som prioriteres er vist på figur 3. Disse arealene skjøttes med henblikk på å bevare deres egenart som naturbeitemark.

Bakgrunn:

Fokstummyra naturreservat har beskjedne arealer med naturbeitemark. På eksisterende vegetasjonskart (Østbye 1986) er det kun skilt ut to arealer ved Fokstugu stasjon. Langvarig slått/beite utvikler særegne plantesamfunn med arter tilpasset jevnlig bruk. Ved Fokstugu har tradisjonelt dyrehold (geit, hest, storfe, sau) skapt slike beitemarker. Lokaltiteten øst for stasjonsområdet er avgrenset som en A-lokalitet (svært viktig) i henhold til DN's håndbok 13 for naturtypekartlegging (Grimstad 2009). Artsmangfoldet her skiller seg ut fra verneområdet for øvrig ved å ha høy frekvens av arter som marinøkkel, fjellnøkleblom (NT), brudespore, rankfrøstjerne (NT), fjellfrøstjerne, flekkmure, fjellbakkestjerne, snøsøte, setermjelt, hvitmaure, gulmaure, fjellmarinøkkel, mogop (NT), bakkessøte og småsøte (NT). Det foreligger også tidligere funn av arter som handmarinøkkel (NT) og dvergmarinøkkel (EN). Opphør av bruk (eller vesentlig endret bruk) vil på sikt endre disse plantesamfunnene og spesialiserte arter vil forsvinne (karplanter, beitemarkssopp). Et godt tilpasset beitepress samt fokus på nødvendig krattrydding er derfor viktig.

Figur 3. Avgrensning av to kartlagte naturbeitemarker/slåttemarker innenfor Fokstummyra naturreservat (se for øvrig Østbye 1986 og Grimstad 2009)

Mogop, Fokstumyra naturreservat (naturbeitemark) 26.5.2010. Foto: Thor Østbye

Bevaringsmål 7 (harr).

- Harr (*Thymallus thymallus*) skal ha en reproduserende bestand i verneområdet.

Bakgrunn:

Harr er sammen med ørret verneområdets eneste naturlige forekommende fiskeart (begge kan være innført for lang tid tilbake, dvs. mer enn 100 år). Harren foretrekker kalde og oksygenrike vannmiljøer, gjerne med steinbunn. Gyting foregår i mars-juni, noe avhengig av isløsningen. Arten forekommer i de større vatna og elvene (bekkene) innenfor Fokstumyra naturreservat.

Naturlige fiskebestander kan påvirkes negativt av introduserte arter (som ørekyt og mink), samt endrede forhold i leveområdet (tilslamming, gjengroing, forurensning). Tilslamming og gjengroing kan være naturlige prosesser i verneområdet. Bevaringsmålet for harr er ikke på samme måte som de andre bevaringsmålene knyttet opp mot verneformålet for reservatet, og vil derfor være underordnet disse. Det vil derfor ikke bli iverksatt tiltak som masseuttak, vassdragsregulering eller krattrydding for å oppnå bevaringsmålet for harr. Aktuelle tiltak vil imidlertid kunne være bekjempelse av fremmede arter (mink, ørekyt).

Kunnskapen om forekomsten av harr innenfor verneområdet er begrenset. Det foregår imidlertid jevnlig prøvefiske i området som vil kunne gi informasjon om forekomst og reproduksjon.

Bevaringsmål 8 (fremmede treslag).

- Fremmede (utenlandske) treslag skal ikke forekomme innenfor verneområdet.

Bakgrunn:

Verneforskriften for Fokstummyra naturreservat setter forbud mot innføring av nye plantearter og planting eller såing av trær:§3, pkt.2: Det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra naturreservatet. Nye plantearter må ikke innføres. Planting eller såing av trær er ikke tillatt.

På 1950 – 60tallet ble det foretatt leplantinger både langs E6 vest for Fokstugu, samt ved jernbanen vest for Fokstugu stasjon (Laurits Fokstugupers.medd). Det er i disse plantingene benyttet ulike fremmede treslag (bartrær). En kort sjekk 8.11.2010 påviste artene engelmannsgran (*Picea engelmannii*), bergfuru (*Pinus mugossp. uncinata*) og lerk (*Larix*sp.). Plantingene er delvis foretatt innenfor verneområdet (vest for Fokstugu stasjon) og dels utenfor (ved E6 vest for Fokstugu). Ved besøket i verneområdet 8.11.2010 ble det påvist rikelig konglesetting i disse plantingene. Samtidig har det allerede skjedd frøspredning slik at enkelttrær nå har etablert seg på flere steder, spesielt nær Fokstugu stasjon og mellom jernbanen og E6 vest for Fokstugu.

Bergfuru (*Pinus mugossp. uncinata*) innenfor verneområdet ved Fokstugu stasjon. 8.11.2010.
Foto: Thor Østbye

Leplantinger med fremmede treslag ved jernbanen vest for Fokstugu stasjon. 8.11.2010. Foto: Thor Østbye

Leplantinger med fremmede treslag ved E6 vest for Fokstugu. 8.11.2010. Foto: Thor Østbye

Tabell 1. Oversikt over bevaringsmål og aktuelle tiltak i Fokstummyra naturreservat.
Tegnforklaring: FMOP = Fylkesmannen i Oppland, SNO= Statens Naturoppsyn.
For de fleste tiltak er kostnader ikke klarlagt.

Bevaringsmål	Tiltak	Tidspunkt	Ansvar	Gjennomføring	Kostnad	Kommentar
1, myrtyper	Fotodokumentere dagens tilstand	Hvert 4. år	FMOP	SNO/innleid	Kr 2000	Utføres fra faste punkter + flyfoto
	Vurdere og ev. gjennomføre nødvendig kratt- og trefrydding	2012-13	FMOP	SNO/innleid		Utføres utenom hekketid.
	Rydde "pionertrær" av bjørk/gran	Hvert 4. år	FMOP	SNO/innleid	Kr 4000	Utføres utenom hekketid.
2, myrhauk	Overvåking av bestand og hekkesuksess	Årlig	FMOP	SNO		Avhengig av kompetent personell
3, storlom	Overvåking av bestand og hekkesuksess	Årlig	FMOP	SNO		Avhengig av kompetent personell
4, trane	Overvåking av bestand og hekkesuksess	Årlig	FMOP	SNO		Avhengig av kompetent personell
5, kvartærgeologi	Fotodokumentere dagens tilstand	Hvert 4. år	FMOP	SNO/innleid	Kr 2000	Utføres fra faste punkter + flyfoto
	Vurdere og ev. gjennomføre nødvendig kratt- og trefrydding	2012-14	FMOP	SNO/innleid		Utføres utenom hekketid.
	Rydde "pionertrær" av bjørk/gran	Hvert 4. år	FMOP	SNO/innleid	Kr 4000	Utføres utenom hekketid.
6, naturbeitemark	Fotodokumentere dagens tilstand	Hvert 4. år	FMOP	SNO/innleid	Kr 2000	Utføres fra faste punkter
	Vurdere og ev. gjennomføre nødvendig kratt- og trefrydding	2012-13	FMOP	SNO/innleid		Utføres utenom hekketid
	Sikre nødvendig beiting gjennom inngjerding og bruk av beitedyr (hest/storfe/sau)	Årlig	FMOP	I samarbeid med lokale husdyreiere		Viktig å tilpasse beitetrykket
	Rydde "pionertrær" av einer/bjørk/gran	Ved behov	FMOP	SNO	Kr. 2000	Utføres utenom hekketid
7, harr	Øke kunnskapen om artens forekomst i verneområdet	2012-13	FMOP	SNO		Kontakt med ressurspersoner og fjellstyre
8, fremmede treslag	Fjerne fremmede treslag	2011-13	FMOP	SNO/innleid		Utføres utenom hekketid
	Oppfølging og fjerning av ny foryngelse	Vd behov	FMOP	SNO/innleid		Utføres utenom hekketid

Litteratur

Direktoratet for naturforvaltning 2007: *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder*. Notat 2007-1

Direktoratet for naturforvaltning, 2008: *Områdevern og forvaltning*. DN-håndbok 17, revidert utgave (internett) 2008.

Fylkesmannen i Oppland. 2005: *Forvaltningsplan for Fokstumyra naturreservat*. Rapport nr. 3/05.

Grimstad, K.J. 2009: *Utredning i forbindelse med utviding av eksisterende parkeringsplass ved Fokstua*. Notat.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. 2010: *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.

Miljøverndepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Direktoratet for naturforvaltning, 2008: *Forsøk med utprøving av metoder for målstyrt forvaltning i verneområder*. Prosjektbeskrivelse.

Sørbel, L., Carlson, A.B., Kristiansen, K.J. og Sollid, J.: 1988: *Kvartærgeologisk verneverdige områder i Oppland fylke*. DN-rapport nr.4-1988

Østbye, Thor. 1986: *Vegetasjonskart Fokstumyra*, målestokk 1:10 000